

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Pranciškanska ulica št. 2 (iskarna I. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelje in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21.60, polletna K 10.80, četrtletna K 5.40, mesečna K 1.80; za Nemčijo celoletno K 26.40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36.—.

Posamezne številke po 8 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNISTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petlitratca 30 vin., pogojen prostor, poslana in reklame 40 vin. — Izdane prejema upravnistvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije lista so poštne proste.

Stev. 399.

V Ljubljani, v četrtek dne 3. oktobra 1912.

Leto II.

Voina ali mir?

BALKANSKA KRIZA.

Balkanska zveza je predložila turški vladi ultimatum, v katerem zahteva avtonomijo za Makedonijo, Staro Srbijo, Sandžak, Epir in Tesalijo. Turški ministrski svet je ultimatum odklonil, odredil splošno mobilizacijo turške armade in odklonil zahtevo Srbije za prevoz vojnega materiala. Nadaljnja poročila trdijo tudi, da so bolgarske, srbske in črnogorske čete udre preko meje. V vojnem hrupu, ki se razlega z Balkana, ni mogoče kontrolirati teh vesti: ali so resnične, ali so plod razgrete fantazije. Ampak če so ta poročila tudi pretirana in prenapetost, položaj na Balkanu je do skrajne napet in pregnane fantazije današnjega dne se jutri lahko pretvorijo v nedvomno resnico.

Zakaj snemajo balkanski kalileci miru puško s klina? Zakaj ogrožajo evropski mir? Zakaj se frivolo igrajo z najdragocenejšo dobrino človeške civilizacije? V svojem ultimatu lažejo, da terjajo svobodo in samopravo za kršćanske narode v evropski Turčiji. Kdo bi bil tako lehkoveren in verjel balkanskim tirančkom, ki so si z umorom in z nasiljem prilastili svoje krone, ki kakor požrešni vampirji izžemajo lastne dežele in tlačijo lastne narode. Kdo bi verjel užitarjem na balkanskih prestolih njih nesramne laži. Balkanska konfederacija, ki so jo sklepali, je navadna tatinska, roparska družba; reforme v turških vilajetih so ji deveta briga, če se jim turške zemlje. Glad po zemlji žene te miniaturne monarhe na Balkanu, da vlačijo meče iz nožnic in da snemajo nabite puške s klina.

Ali pa mora Evropa mirno gledati te požigalce in njih zločinsko početje, ali naj se dajo evropski narodi ustrahovati od balkanskih hazardistov, ki hočejo na stroške evropskega mira, na račun našega blagostanja pritrčiti svoje rahlo nasajene glave? Evropska diplomacija ima evropski mir in tudi balkanski mir v rokah. Pritlikavcem, ki bi radi veliki bili, v nedeljeno odgovornost. Ali pa ima tudi voljo, da ustreže splošni zahtevi evropskega človeštva?

Negotovost, v kateri vsled diplomacije živimo, naj bi bila narodom opomin, da izrgajo vnapijati politiki in diplomaciji njen absolutistični značaj in da vzamejo svojo usodo v lastne roke!

Armade balkanskih držav.

Bolgarska armada.

Izmed vseh balkanskih armad smemo smatrati bolgarsko za najmočnejšo in najvzornejšo. Že dve desetletji so osredotočili vso silo dežele na to, da kolikor možno izpopolnijo armado. Organizacija armade teži za tem, da izkoristi

v vojnem slučaju vso ljudsko moč. Vsa dežela je razdeljena v 36 polkovnih okrajev. Štirje polki tvorijo divizijo in divizijski okraj, trije polki tvorijo inšpekcijo in obenem inšpekcijski okraj. Podobno so razdeljene tudi čete jezdecov in tehnične čete. Oficirji so skoro izključno gojenici vojaške šole v Sofiji, nadomestni rezervni častniki se izobražujejo skoro izključno v šoli za rezervne častnike, kjer zadostijo mladi ljudje v dveletnih kurzijah svoji službeni dolžnosti in obenem dobe izobrazbo za rezervnega častnika. Da ima armada v vojnem slučaju dovolj rezervnih častnikov, izobrazijo v enoletnem kurzu pripravne podčastnike za namestnike častnikov. Brambna dolžnost je splošna, samo mohamedanci se smejo odkupiti in sicer pod tako lahkim pogoji, da le malokateri mohamedanci služijo vojake. Po imenu traja službena doba v pehoti dve leti in pri drugih četah tri leta, v resnici pa v obeh slučajih skrajšajo službeno dobo za več mesecev. Po odpustitvi pripada rezervist do petinštiridesega leta rezervi, v petinštiridesetem in šestinštiridesetem letu pa črni vojski. Pehota je oborožena z mančerkami avstrijskega izdelka; poljsko topništvo obstoji iz 54 baterij. Rezervne baterije imajo starejše Kruppove topove. Gorsko topništvo ima francoski in nemški material.

O velikosti in moči vojne armade seveda nimamo natančnih podatkov, vendar se da vojna moč iz organizacijske oblike približno določiti. Mobilizirane poljske čete štejejo okoli 288.000 pešcev; k temu pride še 70.000 mož armade drugega reda in 36 do 72 bataljonov črne vojske. Pri konjenici, ki je v miru razdeljena v tri brigade, v vojnem stanju razpuste tretjo konjenično brigado, jo ojačajo z žandarmerijo in jo rabijo za divizijsko konjico. Obedve prvi brigade združijo v konjenično divizijo. Topništvo cenijo na 108 baterij, 54 po štiri, 54 po šest topov. Po neki drugi cenitvi navajajo moč bolgarske armade v vojnem slučaju s 350.000 vojakov, ki se razdele v tri armade, katerih vsaka ima tri zборе in vsak zbor dve diviziji. Dvainšedemdeset črnovojniških bataljonov s približno 36.000 možmi bi porabili za posadke.

Srbska armada.

Mirovna sila srbske armade je bila leta 1911 po proračunu 30.330 mož, med temi 2033 oficirjev. K temu pridejo še obmejne čete in žandarmerija, tako da znaša skupno stanje armade v miru 32.330 mož, 5000 konj in 239 topov, vendar se to proračunsko stanje ne vjema z resničnim. V resnici se šteje v moč srbske armade v miru po zimi in po letu zelo spremenljiva; po zimi znaša 17.000 do 18.000 mož, po letu okoli 33.000 mož. Vojna moč prvega in drugega poziva se ceni na 180.000 vojakov in 660 topov. Če pričunamo še tretji poziv, bi dospeli do približne številke 250.000 mož, vendar tretji poziv organizatorično ni prav nič pripravljen. Vendar drugi oporekajo tem številkam. Srbska armada se mnogo loči od bolgarske, ki jo izdaleka prekaša. Srbska armada je namreč mnogo trpela vsled političnih viharjev, nikdar se ni utegnila mirno razvijati in težko občuti posledice zankrne, nezmožne uprave, kar se je jasno razodevalo kljub vsemu vojnemu hrupu za bosanske krize. Vendar se mora povdariti, da je general Živković, kakor pišejo strokovni vojaški listi v Nemčiji, vsaj disciplino dvignil. Za oboroženo

in armadne potrebščine je izdala Srbija v letih 1908 in 1909 velikanske svote.

Grška armada.

Grška armada je še na slabšem glasu kakor srbska. Mirovno stanje grške armade je znašalo leta 1911 po proračunu 1889 oficirjev in 29.361 mož. Vojna moč armade znaša 146.000 mož prave bojne armade, 83.000 brambovcev in 69.000 črnovojnikov. Francosko strokovno vojaško časopise zelo hvali tesen stik med oficirji in moštvo in si mnogo obeta od tega, da se Grki v vojni zelo hitro razvnamejo.

Črnogorska armada.

Armada Črnogore je nekakšna ljudska armada; obseja vse zmožno moško prebivalstvo od 18. do 62. leta; prvi dve leti sta rekrutna doba, služba v aktivni armadi traja od 20. do 52. leta, zadnjih deset let pa pripada rezervi. Dežela in armada sta razdeljeni v štiri divizije po tri, četrta divizija po dve brigadi; vsega vkup je 54 bataljonov. Razdelitev je v vojni enaka kakor v miru. Skupna sila armade znaša 40.000 do 45.000 pušk, 104 topove in 44 strojnih pušk. Ostanke rezervnega moštva, enajst slabih bataljonov z nekaj tisoč možmi, prevzame obmejno in krajevno stražo.

Turška armada.

Mirovna razdelitev turške armade in inšpekcije kaže, kako si lahko mislimo razdelitev bojne armade. Razdelitev temelji na misli, da preči Turčiji glavna nevarnost z evropske strani, zategadelj računajo na evropsko bojišče. Prvi okraj: Trakija (bolgarska meja proti Drinopolju). Tu stoji prva armada, obstoječa iz prvega, drugega, tretjega in četrtega armadnega zbora, katerega vojno moč cenijo na 217.500 pušk, 5850 sabelj in 454 topov. Drugi okraj: Makedonija. Tu stoji druga armada, obstoječa iz petega, šestega, sedmega in osmega armadnega zbora in iz treh samostojnih divizij s 331.000 puškami, 5850 sabljami in 506 topovi. Na azijskem bojnem polju stoji v turkestanem okraju tretja in v Mezopotamiji četrta armada. Vsega vkup šteje bojna armada v vojnem slučaju 706.000 pušk, 32.000 sabelj, 1518 topov, vendar je to teoretična najvišja ocenitev. Ta vojna moč obsega nizame in rafle prvega razreda. Če prištejemo še redife drugega razreda in črno vojsko, pridemo do številke 1.400.000 mož, ki pa težko obstoja kje drugje razen na papirju. Kar se tiče mobiliziranja, je še vedno trpelo vsled velikih oddaljenosti in nezadostnih prometnih sredstev, drugače pa se je raznema še dovolj hitro izvedlo. In o duhu turške armade, o disciplini in pogumu turških vojakov vsi strokovnjaki soglašajo in hvali. Nemožna pa je sodbja, koliko so notranje zmede zadnjih dveh let vplivale na slavno znano pogumnost Turkov.

Ruske slike.

GROZODEJSTVA V SIBIRSKI KATORGLI.

Moskovski listi prinašajo neprestano podrobnosti o najhujših krvavih dogodkih v Kutomari, kjer so si mnogi politični jetniki vsled slabega ravnanja sami končali življenje. »Ruskoje Slovo« objavlja sledeče pismo jetnika, ki daje grozen vpogled v ta jetniški brlog:

»Ne bi pisal — tako pričinja pismo — toda moram, ker lahko že jutri nastopijo dogodki, ki

— Tega nisem rekla; vedno sem na mestu, če obljudim.

— No torej, kaj ste pa videli? — je vprašal detektiv živahno.

Nisem takoj odgovorila; opazovala sem izprva njegov obraz, da bi čitala z njega. Toda z njegovega obraza se ni dalo ničesar čitati. Zato sem končno rekla: — Mož, ki ste ga priveli sredi hiše — saj ste ga spremljali Vi, kaj ne? — ta mož ni bil tisti, ki sem ga videla pred štirimi nočmi vstopiti v to hišo.

Pričakoval je, morda celo želel tak odgovor, vendar je kazal nevoljo in prav osorno in razdraženo rekel: »Kaj hočete s tem?«

— Ne vprašam Vas, kdo je bil mož, ker vem, da mi tega ne poveste. Rada pa bi vedela, kdo je tisti gospod, ki je vstopil včeraj deset minut pred devetimi v sosedovo hišo. Eden žalujočih je bil; pripeljal se je sam v vozu. Tik pred njegovim vozom je pridrdral drug voz, iz katerega so izstopile štiri osebe, dve dami in dva gospoda.

— V resnici ne vem, koga mislite — se je glasil napol začuden, napol radosten odgovor detektiva. — Nisem pazil na vse goste, ki so se udeležili pogreba.

Tedaj niste tako natančno izpolnjevali svoje dolžnosti kot jaz — sem strogo pripomnila. — Pogledala sem natanko vsakega, ki je šel v hišo. In ta gospod, ki Vas po njem vprašujem, je osebi, katere identiteto skušamo dognati, mnogo bolj podoben, kot katerikoli gospodov, ki sem jih opazovala zadnje štiri noči.

Gospod Gryce se je smehljaj. — Res? — je dejal in gledal še vedno zamišljeno in skrivnostno predse. Zbujalo se mi je sovraštvo do tega človeka.

— Ali se je Howard udeležil pogreba svoje žene?

— Da, bil je navzoč.

— Ali se je pripeljal?

— Da, cenjena gospodična.

— Sam?

mi bodo pisanje splohi onemogočili. Nihče bi potem ne vedel, kaj se je tu dogodilo.

Pisal sem že, da je 5. julija novi ravnatelj Golovkin nastopil v naši jetnišnici. Vsled surovega ravnanja je nastal konflikt. Jetniki so odklanjali hrano sedem dni. Neki jetnik se je skušal zastrupiti, k sreči brez uspeha. Konflikt z upravo se je takrat poravnal. Dne 14. in 27. avgusta pa je ponovno izbruhnil še v ostrejši obliki. Jetniški nadzornik Sermentovski, ki je prišel revidirat, je skušal ravnatelja podpirati s tem, da je z jetniki surovo postopal. Pri tej priliki je prišlo do prepira med njim in političnim jetnikom Brillionom, ki je končal s tem, da so ubogega Brilliona prebičali. Nato so pričeli jetniki, ki so se od prve gladovne stavke komaj opomogli, zopet odklanjati hrano. Položaj je bil tak, da ni bilo nobenega upanja za poravnavo od Sermentovskega izzvanega konflikta.

Takoj nato so se pričeli samomori jetnikov. Prvi dan so umrli trije: Maslov, Ričkov in Laibason, drugi dan pa Puhalski. Tri druge jetnike, ki so se bili zastrupili, so rešili, in sicer Mihajlova, Moškina in Kozlova. (Kakor izhaja iz nekega drugega poročila, je Mihajlov zblazenel; samomor sta skušala izvršiti nadalje jetnika Odincev in Čerenkov.) Danes se postavlja že četrta dan. Spričo splošne oslabelosti komaj preživeli sedmi ali osmi dan. Ako se jetniki do tedaj ne zastrupijo ali si prerežejo žile, bodo od oslabelosti umrli.

Na konca pisma je sledeči pripis, ki je datiran od 4. septembra: »Dobil sem ravnatelja nove avtentične vesti. Ravnatelj Golovkin je izjavil v celi ah, da zahteva od političnih jetnikov izkazovanje enake vojaške časti, kakor od navadnih kriminalnih jetnikov. Zaradi nepokorščine da bo odredil eksekucije. ... Po prvih smrtnih slučajih je izjavil ravnatelj jetnikom: »Dobil sem od nadzornika Sermentovskega ukaz, da uporablam napram gladujočim umetno prehrano. Vaša stvar je, da umrete, moja pa, da vas pokopljem. To je vse.«

Vlada se napram tem strahovnim obtožbam zagrinja v svečan molk. Očividno ji je zelo težko, da bi spričo jasnih dejstev prišla s kakim lažnjivim dementijem.

KORUPCIJSKI PROCES.

Iz procesa proti generalu Uhaču, ki je obtožen težkih poneverb na škodo države, prinašajo listi neverjetne podrobnosti. V enem samem letu med rusko-japonsko vojno je general poneveril več nego dva milijona rubljev. Mož se je branil, da bi revizijski komisiji predložil izkaze, češ, da imajo strategično (!) vrednost. General je denar po največ zavrnil z vlačugami, katerim je žrtvoval stotisočake.

VOLITVE V DUMO.

Prvi štadij volitev v dumo, volitev pooblaščenec iz občinskih zborov, se vrši ob popolni izključitvi javne kontrole. Volilni zakon je za kmeta ustvaril volilni način, ki je tako urejen, da daje odločitev o končni volitvi v roke veleposesnikom. Kot volilni agitatorji figurirajo zlasti na deželi duhovniki, ki igrajo, od sv. sinoda strogo organizirani, pri sedanjih volitvah vlogo plačanih vladnih agentov. To dejstvo pa se poostruje, da uveljavljajo duhovniki na povelje svojih najvišjih oblasti separatne želje pravoslavnega klerikalizma in podpirajo samo take kandidate, ki so se popom, kateri so bili s tretjo

— Mislim je, da je sam.

— Ali je mogoče, da je bil on v tistem vozu?

— Tega ne morem reči.

Mr. Grycu to izpraševanje ni bilo všeč, in nisem mogla zatreti tihega smeha, dasi me je njegova trdnost zelo jezila. Ali je opazil moj smeh, ne vem, zakaj kakor vedno se je pečal prav temeljito z rečjo, ki ni bila v nobeni zvezi z najinim razgovorom. Nenadoma je vstal, in tudi jaz sem vstala.

— Torej niste spoznali gospoda, ki sem ga privedel malo pred polnočjo v Van Burnamovo hišo? je rekel mirno, ne da bi se menil za moje nadaljnje izpraševanje; mene pa je njegovo vedenje pošteno raztogotilo.

Odvrnila sem osorno: — Ne!

— Torej Vam moram z obžalovanjem povedati, da se na Vaš spomin ni zanašati. Odpravljal se je, da bi odšel.

Ker nisem spoznala, je-li njegovo razočaranje iskreno ali je pričeno, sem ga spremila do duri, ne da bi kaj odgovorila. Tu sem ga ustavila.

— Gospod Gryce — sem rekla — kakšna je Vaša sodbja v tem slučaju in če Vas moje mnenje zanima, ne vem. Toda povedati Vam hočem vendar: Ne verujem, da bi bil Howard umoril svojo ženo.

— Ne? — se je začudil in ironično pogledal v svoj klobuk, ki pa je bil skozinskoz nedolžen. — Tako! Zakaj pa ne? Imate pač tehtne razloge za tako mnenje?

— Samo slutnjo — sem odvrnila. — Slutnjo, ki se opira na prav tehtne razloge. Slutnja ne bo napravila na Vas posebnega vtisa, pač pa Vas utegnejo zanimati razlogi, zato Vam jih hočem zaupati.

— Prosim Vas — je dejal zaničljivo, kar pa ni bilo umestno; delala sem se kakor da sem preslišala njegove besede; prizanašala sem nekoliko njegovi častitljivi starosti.

(Dolje.)

A. K. GREEN:

Sosedov dom.

(Dolje.)

Zakaj se nisem mogla sprijazniti niti z mislijo, da je Howard o polnoči umoril svojo ženo, pozneje pa se zopet vrnil in prevrnil omaro na mrtvo truplo, saj bi bilo tako domnevanje po podanih izjavah popolnoma opravičeno. Ali ni bilo s tem že vse pojasnjeno? Morda vse — toda, kako pa je bilo tedaj z uro? Ura je kazala, da se je omara prevrnila deset minut pred peto, po izjavi gospoda Stona pa je Howard Van Burnam zapustil približno ob štirih hišo svojega očeta. Ali pa je bilo pričevanje ure popolnoma zanesljivo? Morda ni bila pravilno naravnana, ali pa sploh v trenutku, ko je padla z omare, ni šla. Ne, na tako nezanesljiv dokaz se ni zanašati. Nisem se mogla otesti misli, da je Howard govoril resnico, ki je trdil, da je neopravičeno, spravljati ga s smrtjo njegove žene v kakršnokoli zvezo.

Ce obvelja ta domneva, kako naj si razlagam ostale okolščine umora? Ali je bila verjetna misel, ki jo je izrazil Howard, da se je izvršil samomor ali da se je zgodila nesreča?

Sedla sem za pisalno mizo in prebirala z lista zapiske, ki sem si jih napravila o umoru. Čitala sem prav natančno. Priznala sem si, da svojega prvotnega mnenja še sedaj nisem niti za las izpremenila. Mnenje, da se je zgodil umor, je bilo še vedno prav verjetno. Toda kdo je morilec? Ali vendar-le Howard? Ali mi ni mogoče spraviti svojega čuvstva v soglasje z razumnim preudarkom? Ali ni mogoče najti tehtnega vzroka ki naj prepriča tudi moj razum o Howardovi nedolžnosti?

Oba klobuka? No, Howard je pojasnil, kako sta prišla v hišo, toda zadovoljila me ta izjava ni. Klobuka nisem videla v roki one ženske, ki je tekla po stopnicah navzgor. Toda morda je imela skritega pod ogrinjalom, pa ga

nisem opazila? Dva klobuka in dva para rokavic — to je bila točka, s katere bi imela izhajati vsa nadaljna preiskava.

Indicija, ki bi brezpogojno govorila v prilog Howardu, kljub vsemu trudu nisem našla. In ko sem uvidela, da sem postavila svojo hipotezo na zelo šibko podlago, sem naglo vstala in uredila svojo toaletto za dostojen sprejem prijateljice, ki sem jih na večer pričakovala. Vršile so se že priprave, da se še ta večer pokoplje truplo gospe Van Burnamove. In ko se je približala ura pogreba, je potrkala marsikatera prijateljica na moje duri in me prosila, naj ji dovolim, da si z mojega okna ogleda žalobno svečanost.

To mi ni bilo prav po godu, ta radovednost ni zbujala v meni nikakega sočutja in preden je ura odbila devet, sem se oprostila nadležnih obiskov in posvetila v miru nedeljeno pozornost dogodkom na cesti, kar je bilo potrebno, ne da bi me pri tem motila cela truma zgovornih prijateljic.

Sedemnaisto poglavje.

Prej kot navadno je prišel drugo jutro gospod Gryce k meni; toda bila sem že dolgo pokonci in sem ga pričakovala.

— No — mi je zaklical smeje že pri durih salona — to pot je vendar vse v redu, ali ne? Gotovo Vam ni bilo težko sinoči spoznati gospoda, ki je proti polnoči vstopil v sosedovo hišo.

Trdno sem se bila namenila, da vendar enkrat popolnoma spoznam značaj detektiva. Gledala sem ga kar najbolj začudeno.

— Uverjena sem bila, da sinoči gotovo ne pride nihče v hišo — sem odvrnila. — Gospod Van Burnam je vendar pri zasliševanju izrecno izjavil, da je on tisti mož, katerega identiteto skušamo dognati. Nisem mislila, da se Vam še vedno zdi potrebno, da mi ga kažete ponoči.

— Torej niste bili pri oknu?

morda prizadejal, odkar sva živela skupaj. »
(Konec.)

tikal po jamah in votlinah. Da pa ne bo kdo podvomil o naši trditvi, hočemo navesti naslednji dogodljaj. Pred dvema mesecema so premestili čuvaja V. Kojanca iz Opatije v Nabrežino. Kojanec je prišel najprej sam v Nabrežino, družino je pustil še v Opatiji. Po vsej Nabrežini je iskal stanovanja, a brez uspeha. Z ozirom na svojo službo se je moral ločiti od družine, sam pa je stanoval kot gost pri svojem bratu v Nabrežini. Tako je moral trati svojo borno plačo na dve strani, zase v Nabrežini, za ženo in dva otročiča pa v Opatiji. Ker pa je prišel v Opatijo drug čuvaj, je bilo umljivo, da bi moral Kojanec izprazniti zanj svoje stanovanje. Zdal pa se je pojavilo najkločljivejše vprašanje, kje bo Kojanec spravil v Nabrežini svojo družino pod streho. Kojanec je povedal predpostavljeno, da ne more dobiti nikjer v Nabrežini stanovanja. Ti pa mu niso verjeli in tržasko prometno nadzorstvo je ukazalo nabrežinskemu postajenacelniku, naj poišče stanovanje za Kojanca. Postajenacelnik je poslal v ta namen pisarniškega slugo iskat stanovanje, a ga ni mogel dobiti po vsej Nabrežini in bližnjem Šempolaju. Po tem brezuspešnem iskanju pa se ne nadomaga oglaš pri Kojancu gospod prometni kontrolor Pregelj in mu zapove, da mora v najkrajšem času izprazniti stanovanje v Opatiji ter se mora preseliti z družino in s pohištvo v Nabrežino. Zastonj je bilo ugovarjanje. Kojanec je naložil pohištvo na voz in ko je pripeljal voz v Nabrežino, je spravil pohištvo v skladišče, sam z ženo in otrokoma pa je v začetku prenočeval v bližnji gostilni, kjer je bil tudi na hrani. Potem je dobil v pravem pomenu besede luknjo v bližnji hiši, kamor je spravil eno posteljo in na tej postelji spe štiri osebe; za silo tudi kuhajo tam! Po vseh pravilih bi moralo plačati železniško ravateljstvo Kojancu hrano in stanovanje za tisto dobo, ko je stanoval in bil na hrani v gostilni. Ampak ravateljstvo se je uprlo, pa je obljubilo Kojancu samo tri krone odškodnine na dan, ostali račun, ki je mnogo večji, pa naj poravnava sam. To je škandal, ki kriči do neba! Ubogi železniški čuvaj naj sam plača vse tiste stroške, ki jih je imel izključno vsled nemarnosti železniške uprave, ki ne priksrbi svojim uslužbencem stanovanj. Za sedaj smo navedli ta kričeči slučaj stanovanjske miserie v Nabrežini in nezaljšane postopanja železniške uprave; prihodnjič navedemo še en slučaj. Povedali pa tudi bomo, kako se bodo delavci najuspešneje rešili takih in podobnih izrastkov današnje kapitalistično-meščanske družbe.

PROSLAVA ANTONA AŠKERCA.

V soboto, dne 5. oktobra 1912, ob 8. uri in pol zvečer predava v veliki dvorani tržaskga Delavskega doma, ulica Madonnina št. 15,

Ivan Cankar
o predmetu:

ANTON AŠKERC IN NJEGOVA DOBA.

Vstopnina na predavanje 30 vin.

V nedeljo dne 6. oktobra 1912, ob 7. uri in pol zvečer se vrši v veliki dvorani novega Delavskega doma, ulica Madonnina št. 15,

AŠKERČEV VEČER.

Vspored:

1. Vek, Rosenberg Ružič! San; poje moški zbor.
2. Recitacija Aškercevih pesmi: Oblaku, Po nočni potnica, Firduzi in Derviš, Istorija o miru.
3. Anton Aškerc; Red sv. Jurja; šaloigra v enem dejanju.
4. H. Satner: Zaostali ptič; samospjev za bariton in sopran, s spremljevanjem glasovirja.
5. Anton Aškerc: Tulja; žaloigra v enem dejanju.
6. Anton Aškerc: Oblaku; dvospjev za bariton in sopran, s spremljevanjem glasovirja.
7. Vilko Novak: Ah tamo; moški zbor z harmoniko.
8. Recitacija Aškercevih pesmi: Delavčeva hči, Večerna molitev siromakova, Dva pogreba, Delavčeva pesem o premogu.
9. Vj. Klaič: Syracenja; četverospjev.
10. Narodne pesmi; poje moški zbor.

Vstopnina na veselico 50 vin. — Vstopnina na ope prireditvi 60 vinarjev. — Prireditve je posveta spominu Antona Aškerca. — Počastimo z veliko udeležbo pesnika svobode, poguma in boja. Odbor.

Vestnik organizacij.

Sodrugci pevci! Danes ob 8. zvečer pevska vaja. Udeležite se je zanesljivo vsi do zadnjega. Kovinarji imajo danes 4. t. m. takoj po delu, v društvenih prostorih sejo. Ker je dnevni red zelo važen in zadeva nujna, se prosijo, da vsi pridejo. Odborova seja lesnih delavcev bo danes ob 6. zvečer v društvenih prostorih. Na dnevnem redu je zelo važna zadeva, zato je točnost in polnoštevilna udeležba nujno potrebna. Ljubljanska podružnica „Die Naturfreunde“ danes 3. oktobra ob 8. zvečer sestanek članov v društvenem lokalni restavracije „International“, Resljeva cesta 22. Razgovor o izletu. Nato bo zabavno pripravljen član Zupandč o svojih doživljajih v Braziliji. Člani se vabijo, da gotovo pridejo. Gostje dobrodošli.

Trst.

— Čudni patroni. V torkovi številki tržaskga »Edinosti« je objavila N. D. O. tole vabilo: »Pekovski pomočniki so vabljeni na shod slovenskih pekov, ki bo v četrtek v prostorih N. D. O. Tudi slovenske pekovski mojstre se pozivlja, da pošljejo na shod svoje delavce.« S tem je povedano pač dovolj, kakšno mnenje vlada pri narodnjakih o svobodi in emancipaciji delavstva. »Gospodar, pošlji na shod svoje uslužbenice.« Ravno tako zveni ta stvar, kakor če bi dejali: Gospodar, pošlji svoje pse varovati svoje polje. Res, N. D. O. je vsak dan bolj narodna, toda vedno manj delavska.

— Deželna konferenca zidarskih skupin bo v nedeljo 6. oktobra v Trstu v novem Delavskem domu, ulica Madonnina 15, ob 9. zjutraj.

Na konferenci bodo zastopane zidarske skupine iz Primorskega, Kranjskega in Dalmacije. Dnevni red je sledeči: Izvolitev predsedništva. Poročilo predsedništva, Organizacija in agitacija. Volitev deželnega odbora. Slučajnosti.

— Nova zmaga delavstva. Tržasko namestništvo je na izrecno zahtevo zidarske organizacije ustanovilo mesto stavbnega kontrolorja, ki bo imel enake pravice kakor obrtni inšpektor. Mesto stavbnega kontrolorja je bilo tudi resnično potrebno, zakaj mnogo je bilo stavbinskih tvrdk, ki se niso ravnale po zakonitih predpisih in po določbah pogodbe, ki so jo sklenili zidarski delavci in zidarski delodajalci. Za stavbnega kontrolorja je imenovan naš stari sodrug zidar Žigon, ki je do danes interveniral že v 12 slučajih. Zidarski organizaciji moramo pač čestitati tudi na tej izredno znameniti pridobitvi.

— Konzorcij čevljarških mojstrov v Trstu naznanja: Dokler se ne ustanovi stalna posredovalnica za delo, bo konzorcij posloval kot posredovalnica in bo v tem oziru na razpolago delavcem vsak dan od 7. do 9. zvečer.

— Kongres strokovnih organizacij na Primorskem, ki se je imel vršiti dne 2. in 3. novembra, se bo vršil v Trstu v veliki dvorani Delavskega doma, ulica Madonnina 15, dne 1. in 2. decembra.

— Spominsko uro, ki je bila izžrebana na veselici ob otvoritvi Delavskega doma, je zadela številka 2479, ki jo je imel sodr. Iv. Wengerschein.

Zadnje vesti.

PRED VOJNO NA BALKANU.

Mobilizacija na Turškem.

Carigrad, 3. oktobra. Redifi in rezervisti druge kategorije prihajajo od vseh krajev. Divizijski poveljniki so dobili povelje, da izpolnijo rediške divizije. Vsak bataljon mora imeti po 800 mož za dobo enega meseca. Divizija iz El Basana bo odšla v najkrajšem času v Skutari.

Utemeljevanje mobilizacije na Turškem.

Carigrad, 3. oktobra. Vlada utemeljuje mobilizacije svojih čet s tem, da so mobilizirale in osredotočile vse balkanske države svoje vojaštvo. Vse stranke so izjavile, da bodo podpirale vlado. Vlada je pripravila vsa transportna sredstva in vse ladje.

Poziv Bolgarije vevlastim.

Sofija, 3. oktobra. Vladno glasilo »Mir« piše: Ako hočejo vevlasti vzdržati mir na Balkanu, tedaj morajo nemudoma in energično posredovati pri Turčiji za njene evropske pokrajine. Le tedaj se bodo balkanske države razvijale v miru, če bodo živele v miru in če dosežejo vevlasti samoupravo evropskih turških pokrajin. Ako pa vevlasti tega ne store, tedaj morajo biti pripravljene na najnevarnejše posledice.

Vojno razpoloženje v Bolgariji.

Sofija, 3. oktobra. Ko je prišla množica manifestantov pred poslopje ministrskega predsedništva, je prišel vojni minister k oknu in dejal: Vlada bo storila svojo dolžnost do skrajnosti, toda nas pustite v miru. Grški poslanik je hodil z množico. Nastopali so govorniki, godba je igrala narodno himno.

Bukarešt, 3. oktobra. Bolgari v Svistovu so demonstrirali za vojno, zato so bežali Turki iz Svistova na čolnih v rumunsko pristanišče Zimicea.

Izredno zasedanje sobranja.

Sofija, 3. oktobra. Sobranje je sklicano k izrednemu zasedanju na dan 5. oktobra, da potrdi izjemno stanje, ki je razglašeno po vsi deželi in da dovoli izdatke za armado, ki so nastali vsled mobilizacije.

Srbski poslanik v Carigradu.

Belgrad, 3. oktobra. V političnih krogih pričakujejo, da bo vlada odpoklicala svojega poslanika iz Carigrada, če turška vlada ne izroči tekom 48 ur zaplenjenega orožja ali če ga ne odpošlje na Francosko.

Spopadi na turško-srbski meji.

Belgrad, 3. oktobra. Na večih krajih Stare Srbije je prišlo do krvavih spopadov med srbskim prebivalstvom in turškimi orožniki. Turške stražnice ob meji in mostove so Srbi razdejali.

Veliko razburjenje v Belgradu.

Belgrad, 3. oktobra. Vse mesto je v največjem razburjenju. Vojaške oblasti uvrste med čete vsakogar, ki se prostovoljno prijavljuje. Po železnih vozih je vojaški vlak, večeraj jih je odšlo 30 na mejo. Veliki most čez Donavo med Belgradom in Semlinom straži večja četa. Princ Jurij, bivši prestolonaslednik, je dospel semkaj.

Mobilizacija na Grškem.

Atene, 3. oktobra. Sporazumno z vlado je danes borza ustavila vse operacije z državnim fondom.

Mnenje o balkanskem položaju v Londonu.

London, 3. oktobra. Vsi večerni listi pišejo o mobilizaciji balkanskih držav in smatrajo položaj kot nad vse resen.

Avstrija ne mobilizira.

Dunaj, 3. oktobra. Dva ogrska delegata sta privatno vprašala vojnega ministra, če je res vlada odredila mobilizacijo dveh avstrijsko-ogrskih vojni korov. Vojni minister je vprašanje odločno zankal.

Poročilo o položaju na dunajski borzi.

Dunaj, 3. oktobra. Na borzi je sporočil deželni komisar po naročilu ministra za znanje zadeve, da se ni na Balkanu nič izpremenilo in da se vevlasti trudijo za zdrževanje miru.

Ustavljen tovorni promet v Bolgarijo in Srbijo.

Budimpešta, 3. oktobra. Ogrska državna železnica razglša, da sta ji sporočili kraljeva srbska uprava in bolgarska, da je zaradi izrednega prometnega položaja ustavljen ves brzovozni in tovorni promet na vseh progah srbskih in bolgarskih železnic od 1. oktobra dalje.

Bolgarski socialisti proti vojni. — Sodrugi Wlasov umorjen.

Sofija, 3. oktobra. Socialisti so priredili v tork zvečer veliko demonstracijo pred kraljevo palačo proti vojni. Kmalu so jih obkrožili dijaki in pasanti, ter so priredili demonstracijo za vojno. Množica je kmalu silno narasla in je napadla socialiste. Tudi policija je pomagala. Socialno demokratičnega strankinega tajnika, sodruga Wlasova je nekdo sunil z nožem. Wlasov je bil takoj mrtev. Policija je napravila čez nekaj časa »mir«. Kmalu nato je bilo razglašeno izjemno stanje za vso deželo.

Bolgarija in Srbija prosita za denar.

Pariz, 3. oktobra. Bolgarija in Srbija sta pri pariških bankah hoteli najeti večje posojilo. Francoska vlada je pozvala vse banke, naj odklonijo posojilo, da s tem preprečijo vojno. Pariške banke so odklonile bolgarske in srbske denarne zahteve.

Prevoz srbskega vojnega materiala prepo-vedan.

Carigrad, 2. oktobra. Ministrski svet je sklenil, da ne da dovoljenja za prevoz srbskega vojnega materiala.

Generalissimus grške armade.

Atene, 3. oktobra. V kratkem času bo v Tesaliji in Epiru 125.000 mož. Poveljstvo prevzame grški prestolonaslednik Konstantin, ki je že položil prisego generalissimu.

Srbski vojaški ataše odpotoval.

Carigrad, 3. oktobra. Srbski vojaški ataše je odpotoval v Belgrad. Tudi žena bolgarskega poslanika je odpotovala.

Ultimatum se še ni izročil.

Berlin, 3. oktobra. Na merodajnem mestu izjavljajo: Za pomirjevalni moment v položaju smatrajo, da balkanske države doslej še niso izročile Turčiji ultimata. O napetosti med Avstro-Ogrsko in Rusijo na merodajnem mestu ni tu nič znanega.

Belgrad, 3. oktobra. Danes opoldne izroče srbski, bolgarski, črnogorski in grški poslanik Turčiji ultimatum, v katerem zahtevajo, naj da Turčija v teku treh dni avtonomijo Stari Srbiji, Makedoniji, Albaniji in Kreti. Po preteku treh dni se zahteva ponovi in obenem se izroči signatarnim vevlastim kolektivna nota, v kateri se sporoči, da bodo balkanske države po preteku nadaljnjih treh dni, torej od danes naprej čez šest dni, z orožjem priskrbele veljavo svojim zahtevam.

Vojna nevarnost in borze.

Budimpešta, 3. oktobra. Na borzi so večeraj od časa do časa kurzi tako strahotno padali, kakor že dolgo niso opažali.

Braja, 3. oktobra. V sled mobilizaciji v Bolgariji in Srbiji trgovski promet tu popolnoma miruje, ker se boje, da vnovič zapro Dardanele.

Kooperacija Srbije in Bolgarije.

Dunaj, 3. oktobra. Vnanji odsek ogrske delegacije je imel večeraj dopoldne sejo. Na tozadevno vprašanje je izjavil sekijski šef grof Wickenburg, da so tudi vnanjemu ministrstvu došla poročila o kooperaciji Srbije in Bolgarije. O podobnostih pa se še ne more govoriti; vevlasti se trudijo slejkoprej, da ohranijo mir. Stališče ruske vlade se ni prav nič spremenilo in tudi vnanje ministrstvo ni spremenilo svojega mnenja, da Rusija resno želi mir. Kar se tiče poskusne mobilizacije, je bila sklenjena že davno in ji ni prisojati večjega pomena od drugih manevrov.

Vojna neizogibna?

Sofija, 3. oktobra. V diplomatskih krogih sodijo, da se položaj ne da več rešiti in da je vojna neizogibna.

Peterburg, 3. oktobra. Tu več ne verujejo v možnost, da bi se preprečila vojna med Turki in balkanskimi državami. Posredovanje vevlasti smatrajo za brezuspešno.

Položaj je boljši?

Dunaj, 3. oktobra. »Neues W. T.« je sinoči pozno ponoči zvedel od posebne strani, da v državniških pisarnah položaj ugodneje presojajo, ker namerava storiti Rusija, od katere pričakujejo balkanske države zaslonbo, korak, ki utegne balkanskim državam ugrabiti nade v Rusijo (?). Rusija se pridruži vevlastim, ki hočejo ohraniti mir.

Protest grškega poslanika.

Carigrad, 3. oktobra. Grški poslanik Grypias je posetil večeraj dopoldne turškega vnanejšega ministra Naradunghiana in protestiral, ker se porta brani dati grškim trgovskim ladjam dovoljenje za prevoz skozi Dardanele.

AVSTRIJSKA DELEGACIJA.

Vojni odsek.

Dunaj, 2. oktobra. Sinoči ob 9. se je nadaljevala seja; na vrsti je bilo posvetovanje o vojnem izrednem ordinariju.

Poročevalec grof Clam-Martinitz priporoča, da se izredni ordinarij sprejme. Delegat sodrug Schumeler polemizira proti izvajanjem vojnega ministra in proti polajšanju, ki jih je podal sekijski šef Berger o obnovitvi pogodbe s trdko za dobavo vojaških kocov. Govori o vzrokih pomanjkanja vojaških zdravnikov.

Delegat grof Latour priporoča ustanovitev visoke šole za vojaške zdravnike.

Vojni minister Auffenberg se vnovič brani pred Schumelerjevimi napadi zaradi nabiranja

stavkokazov za Nesseldorf potom polkovnega poveljstva in se na vse kriplje opravičuje, češ da polkovno poveljstvo ni vedelo, da je v Nesseldorfu stavka in ni imelo namena uganjati stavkokaštva. Nato je govoril o pomanjkanju zdravnikov in slednjič je zapel visoko pesem hvale oficirjem in moštvu armade.

Po govorih delegatov Clam-Martinitza in dr. Sustersiča se je ekstrordinarij sprejel. S tem je pri kraju vojni proračun.

Po zaključnem govoru načelnika dr. Sustersiča se je seja zaključila.

Vnanji odsek.

Dunaj, 3. oktobra. Vnanji odsek je večeraj nadaljeval posvetovanja, da sliši poročilo poročevalca markiza Bacquehema in ga sprejme.

Delegat sodrug dr. Ellenbogen predlaga z ozirom na to, da se odigrava v zadnjem času vevlačni dogodki, naj se debata zopet otvori in naj se pozove vnanji minister, da pride na sejo in poda pojasnila o položaju.

Po kratki debati se dr. Ellenbogen, predlog odkloni.

Nato je podal svoje poročilo poročevalca marki Bacquehem ter navajal važnejše dogodke v vnanji politiki v teku zadnjega leta. Poročilo se je po kratki debati vzelo na znanje.

OGRSKA DELEGACIJA.

Vojni odsek.

Dunaj, 3. oktobra. Vojni odsek je nadaljeval večeraj dopoldne posvetovanje o proračunu. Seja se je takoj v začetku razglasila za tajno. Na neko vprašanje o balkanskem položaju je dal vojni minister Auffenberg pomirjevalna pojasnila.

Z ozirom na poslabšani politični položaj sta se delegata Helvaj in Chorin odrekla kritiki o armadnih ustanovah.

Delegat Sandor se peča z vprašanjem nastavljanja podčastnikov v civilni službi.

Govore še delegatje Okolicsanyi, Miklos, Darvay in Isekutz.

Po govoru vojnega ministra Auffenberga se je vojni proračun v splošnem sprejel, kar se je seja prekinila.

Ob pol 4. se seja zopet otvori in se nadaljuje specialna debata. Princ Ludovik Windischgrätz izraža ogrske želje, prav tako tudi razni drugi delegatje, ter so se sprejele tozadevne resolucije in predlogi.

Trgovinski minister Beithy in vojni minister Auffenberg sta obljubila vpoštevanje teh želja. Seja se je potem odgodila do danes.

Vnanji odsek.

Dunaj, 3. oktobra. Večeraj popoldne je imel vnanji odsek sejo. Razvila se je debata o balkanskem položaju, o kateri poročamo na drugem mestu. Odsek je nato sprejel poročilo, ki se predloži plenumu.

SOCIALNO ZAVAROVANJE.

Dunaj, 2. oktobra. Na današnji seji pododseka odseka za socialno zavarovanje je bila daljša razprava o vprašanju povrnitve bolniških stroškov za zavarovane bolnike. Pododsek je sprejel vladno predlogo, da bolniška blagajna ne sme povrniti bolnišnicam nikdar več za zavarovanje kakor le bolniščinu, k večjemu najnižjo oskrbovalno takso. Vladna predloga je zahtevala, da plačujejo blagajne do enega leta te stroške, a pododsek je omejil dobo na tri mesece. Mnogo dostavkov in razširjav je sprejel pododsek o zavarovanju nosečih, o organizaciji bolniških strežajk itd. Sejo nadaljujejo v četrtek ob 9. dopoldne.

ŽELEZNIČARSKA STAVKA NA SPANSKEM.

Za stavkokaštvo.

Madrid, 3. oktobra. Vladna odredba opozarja oblasti, naj se ozirajo na pravico »deloljubnih« in na pravico železniških družb, ter naj stavkokaštvo takoj nadomeste z novimi nastavljenici. Vlada dobiva mnogo stavkokazov iz trgovskih in tehničnih krogov.

Zahteve železničarjev.

Madrid, 3. oktobra. Stavkovni odbor v Barceloni zahteva kot pogoj, da se delo zopet sprejme, letnih dva milijona pesetov za izboljšanje železničarskih plač in pokojnin za strojevodje, vsako leto štirinajstineven dopust s plačo in kilometersko nagrado.

Naročajte se na Zarjo!

Novice.

* Visoki zdravniški honorarji. Pri sodišču v Charlottenburgu se je vršila nenavadna razprava. Neki zdravnik je tožil namreč ozdravljenega bolnika za plačilo 50.000 K. Tako visoka cena za vrnjeno zdravje ni ničesar nenavadnega. Abdul Hamid je plačal berlinskemu zdravniku Biernu več sto tisoč kron, ko ga je zdravil v Carigradu. Prejšnji angleški kralj, Edvard VII., je še kot princ waleški pozval zdravnika Jeunera. Za mesec dni, kar je bil zdravnik pri njem, je plačal 200.000 K. Ko je Edvard VII. obolel na tifusu, je plačal za zdravljenje 200.000 K, a za zdravljenje pred kronanjem je plačal 400.000 K. Znameniti zdravnik Zacharijas je dobil od očeta sedanjega ruskega carja 300.000 K za zdravljenje, ki je trajalo samo dva dneva. Cesar Friderik je plačal zdravniku sir Morrellu Makenzie za kratak čas zdravljenja 400.000 K. Prejšnji perzijski šah je plačal pariškemu zdravniku dr. Galezowskiju 100.000 K, ker je ozdravil neko neznatno očno bolezen njegovemu sinu. Toda ne plačujejo sami kralji tako visokih honorarjev. Ameriški milijarderji ne zaostajajo mnogo za njimi. Vanderbilta je spremljal njegov hišni zdravnik na potovanju ki je trajalo

6 tednov. Zato je dobil honorar 100.000 kron. Neki angleški lord je plačal zdravniku dr. Galu v Bristolu 1 milijon K, ker mu je ozdravil koleno. Ko je bil v Bufalu ranjen ameriški predsednik Kinley, so dobili zdravnik za zdravljenje 170.000 K. Milonar Marshall Field je plačal zdravniku dr. Billingsu 150.000 K za sedemdnevno zdravljenje. Zdravnik, ki je skozi pet let zdravil in srečno v grob spravil angleškega lastnika rudnikov Baldewina, je dobil 400.000 K.

* **Ameriški milijarderji.** Alfred Vanderbilt bo prejel 20. oktobra na svoj 35. rojstni dan drugo polovico očetove dedščine. Doslej je imel »samo« 120 milijonov kron premoženja, ki se bo sedaj podvojilo. Z ozirom na to poročajo newyorški listi o sedanjem imetju velikih ameriških finančnikov. Vsem načeljuje John D. Rockefeller s skoro 5000 milijoni kron, njemu slede Carnegie s 2400 milijoni, Morgan z enako vsoto, William Rockefeller s 1200 milijoni in za temi George F. Baker, James B. Dulke, James Stillman, Henry C. Frick in William K. Vanderbilt, ki imajo premoženja od 1200 do 800 milijonov kron. Alfred Vanderbilt bo ob svojem 35. rojstnem dnevu med navedenimi bogataši še vedno »ubog«. Newyorški listi prinašajo k tem številkam razne komentarje ter menijo, da se mora omejiti kopičenje premoženja v rokah posameznikov. Kaj, ali prihaja tudi že meščansko časopisje do tega prepričanja.

* **Kdo ima največje posestvo na svetu.** Kdo je tisti srečni človek? Ruski car! Že lahko, da se njegovo premoženje ne rentira tako sijajno kakor tega ali onega velekapitalista, ali tako ogromnih posestev, kakor so last ruskega carja, nima nihče drug na svetu. S svojih nepreglednih zemljišč še zdaleka ne dobiva, kar bi mu lahko donajala. Letni dohodki vladarja vseh Rusov obstoje iz dvorovine (civilne liste), iz obresti, prejemkov iz tvornic in carskih zemljišč, nadalje s posestev, ki so njegova osebna last in ki so obširnejša kakor je vsa Francija. Dvorovina carjeva znaša na leto 32 milijonov mark, od teh milijonov dobivajo vsako leto carska gledališča in akademije 4 milijone, poltretji milijon veliki knezi in kneginje; carica vdova in carica Aleksandra dobivata na leto pol milijona rubljev in razen tega nalaga car vsako leto za vsako hčer 80 tisoč mark in 200 tisoč mark za svojega sina. Pa mu od dvorovine ostane še 24 milijonov. Kaj je s temi milijoni, ve samo car ter njegov finančni uradnik. Car prihrani od svoje dvorovine letno 16 milijonov. Leta 1906 so bili objavljeni zapisniki o carjevem premoženju. Njegovi prihranki so znašali tedaj 20 milijonov. Danes znašajo najmanj pol milijarde. Carske graščine obsegajo toliko sveta kakor Irsko z najlepšimi gozdi vse Evrope. Komaj tretjina graščin je obdelana. Največ mu donajajo gozdovi, rudniki in mnogi velikanski ribniki. V carske zakladnice pride s teh ogromnih posestev na leto 80 milijonov, od katerih pripada 24 milijonov velikim knezom. Privatna last carjeva je še mnogo obširnejša, pa je večji del v sibirskih pokrajinah. Tu ima bogate rudnike za platino, zlato, srebro, baker in železo. Ti sila bogati rudniki se pa le minimalno izkoriščajo, saj dobiva car iz njih le 31 milijonov letno. Car ima letnih dohodkov na vsak način 120 milijonov, ki narastejo na leto še za 5 milijonov samih obresti.

* **Ali postajajo ljudje lepši?** Da, ljudje postajajo lepši, tako zagotavlja ameriški ačunjak F. A. Woods, ki je pred kratkim na evgeničnem kongresu v Londonu obravnaval ta predmet. Da bi omogočil primeri med sedanjimi ljudmi in davno zakopanimi, je Woods, kakor sam pravi, mnogo tisoč slik iz preteklosti temeljito preiskaval in iz človeških podob znamenitih slikarjev poiskal potem one tipe, ki predstavljajo v njegovih očeh povprečnost takratnih ljudi. Za 16. stoletje se drži Henrika VIII., angleškega kralja. Le ta predstavlja zanj tip človeka iz 16. stoletja; nos je velik in top, oči so velike in so medsebojno precej oddaljene, obrvi so od oči močno oddaljene in se šele blizu sence zopet obračajo navzdol, ves obraz je podoben mongolskemu tipu. Seveda razumeva profesor Woods pod lepoto samo lepoto obraza. Za nekaj pozneje konstatira Woods napredek v estetičnem oziru. Francoskega kralja Franca I. smatra za tip tedanjega časa. Ta kralj ima obraz, ki tvori nekaj prehod med Henrikom VIII. in ljudmi 19. stoletja in pa med ljudmi sedanjosti. Mnogo ima v bistvu še skupnega s Henrikom VIII., toda poteze v obrazu so že finejši postale. Oči in obrvi so malo izpremenjene, toda nos je že nekoliko daljši in finejši. Zopet znatno popolnejša je glava, ki jo je slikal Lorenzo Lotto. Papežev tajni pisar Juliano predstavlja zopet naprednejši tip človeškega obraza. Čelo je veliko širše nego pri Francu I. in Henrik VIII. Nos ima lepšo obliko, namesto polnih lic Henrika VIII. in Franca I. so stopila fina, nežna in skoraj asketična lica, skratka robustni tip Mongolov podobnega človeka prehaja v intelektualni tip sedanjosti. V teku malo stoletij se je razvoj k dovršeni lepoti vršil v smerom hitrejšem tempu, zato bo lepemu tipu po izvajanjih profesorja Woods odmerjen samo kratek čas; intelektualni tip estetičnega popolnoma izpodrine. Pri ljudeh v ne baš daleki bodočnosti se estetično ravnanje med obrazom in črepijo izgubi. Čelo zavzema čez mero veliko prostora, nos postaja premajhen in prefin, usta preravna, brada premajhna, lica pa bodo izgledala upala.

* **Prepovedano poljubovanje na bavarskih železnicah.** Na neki bavarski železniški postaji

sta stopila dva zakonca po naporni turi s kolesom na prvi vlak, da bi se peljala domu. Mož je svojo trudno ženo tolažil, med tem ko je položil svojo roko preko njene rame. Na prihodnji postaji je stopil v voz drug gospod, na sledeči pa je prišel že sprevodnik, ki je nežnega soproga poklical k redu, češ: »Pozivljam Vas, da se vedete dostojno.« Mož si je ta ton prepovedal, žena pa jo je napela v jok. Na njegovo pritožbo na pristojno železniško oblast je dobil globoko žaljeni mož odgovor, da je bil takrat v vozu svojo ženo poljubil, nakar se pa oba dva ne moreta več spominjati. In tako obnašanje po mnenju bavarske železniške oblasti v javnih prostorih, h katerim se morajo prištevati tudi zasedeni železniški vozovi, ni dostojno.

1,000.000 vinarjev

za tiskovni sklad „Zarje“

44. izkaz:

Nabrano v kons. društvu na Jesenicah po gđ. Antoniji Biser in sicer: M. Plešnik 30 vin., Fr. Majnik 10 vin., Mišič 20 vin., Ipavec 8 vin., Jos. Azman 20 vin., Kralj 30 v., Pfeffer 10 vin., M. Antonič 20 vin., A. Pogačar 28 vin., I. Repe 20 vin., Kavčič 10 vin., Lucija Stare 20 vin., neimenovan 30 vin., J. Sitar 32 vin., Fr. Eržen 40 vi., A. Pengal 20 vin., Pintar 6 vin., G. Gorjanc 10 vin., I. Knez 20 vin., Fr. Juvan 20 vin., Štef. Weiss 27 vin., Gagel 100 vin., Antonija Rainer 60 vin., And. Mrakič 20 vin., Jos. Bogataj 10 vin., Schleichitz 30 vin., Sauseng 10 vin., J. Mischlitz 20 v., E. More 20 vin., J. Oman 20 vin., Mateža 20 vin., Grbec 20 vin., Pibrahns 30 vin., zato ker so sh. di. Elbina Kristana v Ameriki na jezo klerikalcev tako dobro obiskani, so tob. del. milj. skl. darovali in sicer: A. Ropret 30 vin., neimenovan 40 vin., neimenovan 20 vin., Kokalj 20 vin., Žakelj 10 vin., Magister 20 vin., Zupan 20 vin., Rejce 20 vin., Tuma 20 vin., neimenovan 10 vin., J. Celarc 20 vin., neimenovan 20 vin., Kosmač 10 vin., neimenovan 20 vin., A. Galovič 20 vin., neimenovan 12 vin., Brodar 20 vin., Kožuh 20 vin., L. Schlosser 20 vin., Stanko 18 vin., J. Sluga 30 vin., Cernan 20 vin., Anica Indof 10 vin., Miš 10 vin., Puh 20 vin., Verovšek 20 vin., Moščanski soc. občinski odboriki 571 v., Some 40 vin., Iv. Futur Trst 100 vin., M. Kucelj Barkovlje 70 vin., Iv. Susteršič Miramar 100 vin. in na odborovi seji Borovniške podružnice po s. Viktor Grilu 265 vin., ga. Frančiška Jan Borovnica 40 vin., A. Kos na železniškem shodu v Siski pri Anžoku po Komacu 264 vin., Beber Ignac 100 vin., Lenasi 30 vin., Hlebs 20 vin., vesela družba v gostilni Amerika na Glincah po sodr. Celarcu 250 vin., vesela družba pri Mescu 114 vin., gđ. B. H. 20 vin., neimenovan 10 vin., Jakob Hrvat potnik v Zagorju 100 vin., veselo omizje pri Jerazu v Gorici po s. Leban Petru 300 vin.

Skupaj 207536 + 3665 = 211201 vin.

V 42. izkazu se je vrnila tiskovna pomota. Skupna vsota se ima glasiti 203276 + 1406 vin., in ne 210691 + 1406 kakor je bilo natisnjeno, kar naj služi darovalcem v vednost.

Odgovorni urednik Fran Bartl.
Izdaja in zalaga založba »Zarje«.
Tiska »Učiteljska Tiskarna« v Ljubljani.

Najnovejše! Najnovejše!

Maksim Gorkij

„Mati“.

Cena K 4.—.

To pohvalno delo slavnega ruskega pisatelja je izšlo te dni. Dobiva se po vseh knjigarnah, kakor tudi v založbi »Zarje« v Ljubljani, ki je knjigo založila in izdala.

Najizvrstnejše in najboljše tambure izdeluje in razpošilja

Prva sisačka rukotvornica tambura S. Stjepusin

Sisek, (Hrvatska).

Odlikovan na pariški izložbi l. 1900 in na milanski izložbi l. 1896

Razn. tamburice in skladeb za tam. urice ima razna godala kakor gosli, citre, kitare, mandoline, harmonike, okorine i. t. d., za katere se pošilja poseben cenik s slikami. Ilustrovan cenik tamburice pošljem vsakomur zastoj. V isti tovarni izhaja strokovni tamburaški mesečnik pod imenom »Tamburica«, ki prinaša razn. podataka krasne tamburaške partiture ter stane letno 8 K.

Kovaški pomočniki

kateri so zmožni tudi na pramožu delati se sprejmejo v tovarni vozov

Peter Keršič, Sp. Siška pri Ljubljani.

M. Zor, Ljubljana, Sv. Petra c. 38.

oblastveno kooceijeniran pokončevalec pedgan, miši in mrčes.

Priznalno pismo:

Podpisani potrdim, da je gospod Miroslav Zor izvršil v moji hiši št. 37 in pripadajočem gospodarskem poslopu pokončanje miši in podgan, in sicer potom nastavljenja strupenih pastilj. — Tekom osmih dni in še preje ni bilo čutiti nobene živali več. Z uspehom sem zelo zadovoljen ter priporočam gosp. M. Zora v navedeni lastnosti.

Glince, 20. dec. 1911.

Josip Tribuč.

== Poceni sir ==
naravnost od salburškega veleizdelovalca
Mihael Walkner, pošta Adnet.
Svicaški : : kg po K 1.90
Poljemendolec ali Grojec : : " " 1.95
Sir v škaticah : : " " 1.90
Desertni sir v stanjolihi zavojih : : " " 2.—
Pošilja se po pošti proti povzetju na vse kraje.

Aviso!

Italijanska kuhinja

v gostilni pri Maliču

Morske ribe. — Dobro istrijsko vino.
Danes v četrtek, koncert na gosli s spremljevanjem klavirja
s sodelovanjem g. prof. Jakoba viteza Taboga.
Začetek ob 8. uri. — Vstopnina 40 vin.

Občno konsumno društvo

v Zagorju

(vpisana zadruga z omejenim poroštvom)
vabi svoje člane na

izredni občni zbor

ki bo v nedeljo dne 13. oktobra 1912 ob 3. popoldan v dvorani gospoda Rihard Mihelčiča.

Dnevni red:

Preosnova zadružnih pravil.

Vstop je dovoljen samo članom konsumnega društva.

Zagorje, dne 30. septembra 1912.

Franc Klobčič
zapisnikar.

Krojaški pomočnik

za črno salonsko delo se sprejme pri
P. CASSERMANNU, Ljubljana.

Ali sem „Zarji“ že pridobil novega naročnika?

Bioglobin

zdravniško priporočeno
dijetično sredstvo.
Kri tvoreča pijača izvrstnega okusa.
Odlično jačilno in krepično sredstvo za mlade in stare.
V steklenicah po 3 K 50 vin. in 2 K v vsaki lekarni.

Ivan Jax in sin, Ljubljana

Dunajska cesta šte. 17

priporoča svojo bogato zalogo

raznih strojev

in stroje za pletenje (Strickmaschinen) a rodbino in obrt. salni stroji Adler. ozna kolesa. Ceniki zastoj in franko.

„Zarja“ se prodaja v Ljubljani po 8 vin.

v naslednjih tobakarnah:

- Južni kolodvor, na peronu
- Pirnat, Kolodvorska cesta.
- Zupančič, Kolodvorska cesta.
- Blaž, Dunajska cesta.
- Sterkovič, Dunajska cesta.
- Fuchs, Marije Terezije cesta.
- Tivolj, na žel. prel. pri Nar. domu.
- Šubič, Miklošičeva cesta.
- Šenk, Resheva cesta.
- Kanc, Sv. Petra cesta.
- Treo, „
- Kušar, „
- Podboj, „
- Bizjak, Bahoričeva ulica.
- Remžgar, Zelena jama.
- Svetek, Zaloška cesta.
- Sešark, Selenburgova ulica.
- Suhadolc Anton, Zelena jama 50.
- Dolenec, Prešernova ulica
- Pichler, Kongresni trg.
- Ušeničnik, dovška ulica.
- Wisiak, Gospodska ulica.
- Kleinstejn, Jurčičev trg.
- Stiene, Valvazorjev trg.
- Košir, Hilsnerjeva ulica.
- Sušnik, Rimska cesta.
- Klanšek, Tržaška cesta.
- Elsner, Kopitarjeva ulica
- Blaznik, Stari trg.
- Kustrin, Breg.
- Sever, Krakovski nasip
- Državni kolodvor.
- Križaj in Kotnik, Siška
- Likar, Glince.
- ezeršek, Zaloška cesta.

„SLAVIJA“

GENERALNI ZASTOP „SLAVIJE“ VZAJEMNO ZAVAROVALNE BANKE V LJUBLJANI

VZAJEMNO ZAVAROVALNA BANKA V PRAGI,

ki je največji slovanski zavarovalni zavod v Avstriji, se najtopleje priporoča ter vabi p. n. slovensko občinstvo, da sklepa zavarovalne pogodbe, posebno za življenje in proti požaru le pri njej. — BANKA „SLAVIJA“ ima posebno ugodne pogoje in prikladne načine za zavarovanje življenja. Njeni tarifi so preskrbljene za starost, za slučaj smrti roditeljev, za doto otrokom, so najcenejše. Ona razdeljuje ves čisti dobiček svojim članom. Življenske police banke „Slavije“ so neizpodbitne in nezapadle. Gmotno podpira banka „Slavija“ narodna društva in organizacije, prispeva k narodnim dobrotinam namenom in stremi za izboljšanjem in osamosvojitvijo narodnega gospodarstva. Ogromni rezervni fond K 54 milijonov jamčijo za popolno varnost. Čistega dobička je do sedaj izplačala svojim članom življenjskega oddelka K 2,495.719. Kapitalij in škod pa je do sedaj izplačala K 109.356.961. — Vsa pojasnila daje ter cenike in razkazila razpošilja drage volje in poštne prosto